مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا
۲۰۲۶/۰۴/۲۱

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۵۱)

له دې اور ځخه د عبادت او پخلي لپاره کار اخيستل کيږي او هم د سخت ژمي د سختيو د ګاللو لپاره له بې وزلو هندوانو سره مرسته کيږي. کله چې د قيف خوله بنده سي نو د اور لمبه هم ورسره ځای پر ځای مړه سي؛ که څوک د قيف پر خوله باندې خپل غوږ کښيږدي نو د سرې هوا د شديد جريان غږ اوريدلی سي او که څنګ ته يې هر ډول اور بلوونکی شی کېږدئ نو کولی سي اور بل کړئ. لمبه کم رنګه او شفافه ده او لږ لوګی توليدوي او د سلفر يو ډول بخار آزادوي چې ما ته يې سا ايستل دومره ګران کړل چې مجبور سوم پرځمکه کښينم او خپل سر مې له ښتې ځخه لږ کوز کړ. هندوان ډېنګر او رنګ الوتي په نظر راغلل؛ دوی له پرله پسي ټوخيو کړيږي؛ دغو ټوخيو په (آتشګاه) کې د پاتې کيدلو په ټولې مودې کې اغيزمن کړم. ....

د شيروان دا برخه د خپلې خاورې او ځانګړتياوو له کبله د خراسان ولايت ته ورته والی لري. ځنګل نه لري او سيندونه يې لږ دئ او په ژمي کې هوا هماغومره سړه او شديده ده. له دې چې شيروان د کسپين سمندرګي ته نيږدې دئ نو هوا يې تل په وريځو ډکه وي. د شيروان خاوره غنم او ډيرې ښې وربشې توليدوي چې د عادي وګړو اصلي خوراک توکی دئ. يوازې د لوړې پاړکې خلک کولی سي وريجې وپيري چې عمدتاً له مازندران او ګيلان ځخه واردېږي. د پسه غوښه يې پريمانه او خوږه ده چې اوږدې لکۍ لري او پاو په يوې او درې پنې Pences پلورل کيږي. په دې سيمې کې د ښه کيفيت مڼې، ناک، انګور او Chestnut (يو ډول ميوه ده چې په فارسي کې ورته شاه بلوط وايي. مغز لرونکې ده او مغز يې غوړ دئ –ژ) توليديږي. ارمنيان د (همدې ولايت په مرکز) د شهمچې Shahmachi په ښار کې داسې شراب توليدوي چې د خپل خوند او هم د کيفيت له اړخه د بوردو Bourdeaux سرو شرابو ته ورته والی لري. که د انګورو سمه پالنه وسي او په ښه ډول راټول سي نو دا شراب به په اروپا کې ډير ارزښت ولري. د شيروان ولايت د شمال له لوري له دربنت Derbent، له ختيځ لوري د کسپين له سمندرګي، د سويل له لوري د استرا Astara او له لويديځ لوري د جورجيا (ګرجستان – ژ) له ځينو برخو او د ګنجه له سيمو سره ګډه پوله لري.

زړو شهمچې چې يوه وخت د ولايت مرکز وو د باکو په تقريباً ۷۰ مايلی کې موقعيت لري چې د خپلې سوداګرۍ، پانګې او د وګړو د شمير له اړخه له اصفهان وروسته د فارس يوه بډای ولايت پيژندل کيږي. ددې ښار وګړي د نادر شاه پر

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

ضد راپاڅیدلي ول، ددوی د پاڅون له کبله دا ښار وران او له استوګنو وګړو تش سو. ددې لپاره چي امپراتوري د نړۍ والي سوداګرۍ لپاره یو مرکز ولري شهزاده د اصلي ښار د سویل لویدیځ په لس مایلۍ کې د شهمچي نوی ښار جوړ کړ. د شیروان مشر فتاح علیخان معمولاً په دربنت کي ژوند کوي. دی ددې ولایت شاوخواوو سیمو ته مکرر سفرونه کوي او له دې سفرونو څخه شدیداً ناوړه ګټه اخلي او په دې توګه خپل سولند او حریص طبیعت ارضاء کوي. د جنرال پوتمکین genera Potemkin د لښکر حضور نوموړی وارخطا کړی او دا لښکر ورنیږدې کیږي. له دې کبله نوموړی د روسیې له امپراتورۍ سره د ښو اړیکو د ساتلو په پار هڅه کوي چي د درناوي او وابستګی هر ډول نښه له ځانه څرګنده کړي.

د شیروان په هکله د خپلو سترګو د لیدلي حال د اصلي برخي له وړاندي کولو وروسته اړینه بولم چي د یوې شیبې لپاره ستاسو پاملرنه د شیروان د اوسنیو استوګنو وګړو کوچنۍ خو د پام وړ ډلې شخصیت او لیدلوري ته راواړوم. انساني طبیعت خپلې یو شمیر کلیدي ځانګړتیاوې له ملي لیدلوري، ښووني او روزني او حکومتولۍ څخه اخلي؛ موږ ددې خبرې د شکل ورکولو په اړخونو کي باید د اقلیم اغیزې هم په پام کي ولرو. دغه ملاحظه ما ته په باکو کې د (آتشګاه / اورتون) له لیدلو تر لاسه سوه، داسي چي یو هندو دومره په مذهبي میني او اشتیاق کې ډوب دئ چي سره له دې چي حساس او اعصاب یې او د اوږد عمر له کبله ضعیف سوي او نرۍ بدن لري له ګنګ څخه تر ولګا پورې په خطرناکې لارې کې یوازې ددې لپاره مزل کوي د خپل خدای په معبد کې دعا وکړي.

کله چي د تورکیې پر لور د روسیې د امپراتورۍ ځانغوښتونکي پرمختګونه په ځانګړې توګه په دې وروستیو کې د کرایمیا/ کریمې په تصرف سره او د فارس د ارزښتناکو سیمو پر لور د هغې چټک خوځښت وڅیړو نه سو کولی د هغه دولت د ستراتیژۍ له ستاینې څخه ډډه وکړو چي خپل ګامونه یې په ماهرانه ډول مدیریت کړي دي. په قدرت او ثروت کې دغه د پام وړ لاسته راوړني پرته له دې چي د اروپا پام ورته واوړي په حقیقت کې د اروپا له خبرتیا پرته د پیاوړي کیدلو او تمرکز په حال کې دي. د سیاسي پایلو په هکله له هر ډول څېړني څخه په صرف نظر چي ښایي د مخ په ودې ملتونو د قدرت په ظهور او یا د هغو د لمر په لویدلو واوړي غواړم یوازې دې ټکي ته نغوته وکړم چي د فارس په شمال لویدیځو سیمو کې د روسیې نفوذ له دوه اړخیزو ګټو سره مل دئ. که دا سیمې په بشپړ ډول د روسیې په حکومت پورې ملحقې سي سیمه ییز وګړي به د پام وړ ګټې تر لاسه کړي؛ د هغوی ځان او مال به تر یوې کچې له داسي امنیت څخه برخمن سي چي مخکې یې شتون نه درلود او د یوهٔ متمدن او فعال دولت له پلوه ددغو سیمو اداره کیدل به وکولی سي دا وګړي په ارزښتناکو اتباعو او د ټولنې په اغیزمنو غړو بدل کاندي.

د فارس پادشاهي د افغانانو له برید (چي په ۱۷۲۰ز کال کې تر سره سو) څخه وروسته د جنګ جګړو او ګډوډیو ډګر ګرځېدلې دئ؛ دلته پرته له کوم محدودیته وحشیانه لوټماری تر سره سوي دي. نن سباکولی سو فارس د یوهٔ ستر قبر په توګه وګڼو چي د حرص او طمعي او جاه طلبی او غچ اخیستني په قربانیانو ډک دئ. په سختۍ کولی سو ووایو چي آیا په تیرو شپیتو کالو کې د فارس ګڼ شمیر وګړي د جلادانو او قاتلانو په لاسونو وژل سوي دي؟ د فارس وګړي په ځانګړې توګه د نادر شاه د حکومت د پای په کلونو کې چي پانګه او ثروت یې د خپل ولس له وینو تر لاسه کړی وه په بشپړ ډول اسیر دي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولئ

ددغه پادشاه ظالمانه کړۀ وړۀ او اعمال په پراخ ډول تر بحث لاندې نیول سوي دي؛ د هرې پاړکې یا طبقې وګړي او له هغې ډلې څخه زموږ زده کوونکي، د قلي خان له وحشيانو کړو وړو څخه ښه خبر لري. ددغو حقايقو د يوې برخې برجسته کول کېدای سي د نادر د خاطراتو په تلپاتې کيدلو کې ګټور واقع سي چې د خپل ژوندون په يوۀ پړاو کې يې د اتلولۍ د ترلاسه کولو لپاره مشروع ادعا درلوده. ددغه پادشاه د حکومت په پای کې هم ددۀ جسم او هم روح دواړو د هغه د اندیښنې او ناتوانۍ نښې څرګندولې او باور دا دئ چې دا اندیښنې چې په کور دننه له خيانت څخه سرچينه اخيستې د ډيرې ستړيا له کبله له بده پسې بدتره سوې دي.

د توطئو او پاڅونونو کړۍ تر دۀ راتاو وه او کله چې د يوۀ ولايت د پاڅونو په ټکولو کې بريالی سو نو تل له هغه ولايت څخه له وتلو سره سم د افسرانو وژل او تل مدام پاڅونونه ملګري ول. هغه د خپل اقتدار د مداوم ضعف په ليدلو سره او ددې ټکي په پوهېدلو چې د اقتدار د پیاوړي کولو لپاره محدود مجازات کافي نـۀ دي نو د احتمالي مشروطه غوښتنې وحشيګرې يې پيل کړه. دغې وحشيګرۍ ددۀ د تعقل ځای نيولی وو؛ د همدغو پيښو د لړۍ پايله په جنون واوښتله ان تر دې چې په ډيريو وختونو کې به يې يوه سيمه په بشپړ ډول له جرړې له منځه يوړله. هغه څه چې دی يې ډير ناکراره او په تشويش کړی وو ددۀ د کورنۍ خيانت وو؛ دۀ د هغو کسانو بې وفايي وليدله چې دۀ په احمقانه ډول ورڅخه د ملاتړ او پالنې هيله درلوده. دۀ ته تر ټولو ګران زوی چې ددۀ د احتمالي ځايناستي په توګه انګېرل کېـده په داسې حال کې د فارس د نائـب السلطنه په توګه منصوب سو چې پلار يې هندوستان ته په سفر وتلی وو. ظاهراً هغه د پلار له غيابت څخه په ناوړه ګټه اخيستنې د تاج او تخت د تصاحب لپاره نقشې جوړې کړې وې.

د نادر مخ په ودې ناروغي (شديد قبضيت) چې له عمومي او کورنيو مصيبتونو سره شديده کيدله ددې لامل سوه چې نادر په يوه بې رحمه او وحشي هيولا تبديل سي؛ د نادر د قهر او غضب وحشت معمولاً د هغه چا په نصيب کيدۀ چې منصبونه يې لزوماً د نادر په حضور کې اوسيدل ول. د دربار يو شمير لوړ پوړي افسران چې د نادر د بې وقفې استبداد او ظلم له لاسه ستړي سوي ول، کټ مټ لکه طاعون چې يو هېـواد وچ او بې اوبو کړي د ۱۷۴۷ز کال د اپريل په مياشت کې نادر، چې د خپل د زيږنې له ټاټوبي څخه چندان ليرې نه وو، او د خراسان په شمالي برخه کې يې قرارګاه جوړه کړې وه، ترور کړ.

د نادر د شخصيت د اړخونو له روښانولو وروسته چې کرکه او وحشت راپاروي منصفانه به وي چې ددۀ د ژوندون ځينو اړخونو ته هم نغوته وکړو؛ دا اړخونه نادر ته هاغه ډول مثبته بڼه ورکوي چې اغلب وختونه د مطلوبو سلاطينو د څيرو په ښودلو کې انځور کيږي. په هند کې د نادر له برياليتونو وروسته هغه په خپل ټول پارسي قلمرو کې د دريو کالو لپاره هر ډول ماليات معاف کړل. پر دې بر سيره د څلورو ميليونو پونډو په ارزښت د پوځي پوروُنو له خلاصولو وروسته خپل لښکر ته يې د شپږو مياشتو تنخواه د بخشش په توګه او همدا شان په پوځ کې ملکي کارمندانو ته يې په همدې اندازې بخشش ورکړ.

د کرنات Karnat له جګړې وروسته چې نادر د هند امپراتورۍ ته ماتې ورکړه او پادشاه يې اسير کړ د مغولو يو له مشرانو څخه نادر ته خبر ورکړ چې د ډهلي د آسونو په منځ کې سل زره آسونه سته چې د جګړې د ډګر لپاره چمتو دي او دی کولی سي فوراً دغه آسونه احضار کړي. نادر شاه د يوۀ پادشاه په مقام کې وويل چې د مغولو لښکر ته مې د آسونو يو پر څلورمه برخه وبخښله او نه بايد تيری ورباندې وسي؛ د يوۀ آسيايي سرتيري ژوند ژواک د هغه په آس

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

پورې تړلی دئ چې د آس له لرلو پرته به دی او کورنۍ یې د فقر په لومو کې ولوېږي؛ له هغو کسانو سره خبنمناک چلند چې تقدیر او برخلیک زموږ لاسونو ته سپارلی دئ د انسانیت خلاف دئ، نو ځکه نادر پریکنده پریکړه وکړه چې هندي سرتیري دې په هیڅ وجهې له سپکاوي او یا تاوان رسیدلو سره مخامخ نه سي.

نادر شاه د خپل بریالي ژوندون په دوران کې د هر ملت د سوداګرو ملاتړ وکړ او په ټول فارس کې یې د آزادې سوداګرۍ د دودولو او ترویج لپاره هڅه وکړه. په ټول فارس کې ارزښتناک سوداګریز توکي موندل کېدل. هغه مهال چې د ښاغلي هانوی Mr. Hanway سوداګریز توکي په استراباد کې غلا سول نو ښاغلی هانوی شخصاً د شاه حضور ته شکایت وکړ؛ شاه امر وکړ چې ددې موضوع په هکله دې پلټنه وسي او ټینګ دستور یې ورکړ چې د ښاغلي هانوی د ټولو ورکو سویو مالونه دې یا ورته وموندل سي او یا دې د استراباد حاکم د غلا سویو مالونو معادل ارزښت ورته ورکړي.

نوربیا

نادر هڅه وکړه چې خپل هیواد ته اروپايي کښتۍ جوړول او په سمندر کې...

قدرمنو لوستونکو! د ښاعلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولـئ